

MECANISMES SOCIALS DE REDUCCIÓ DE DISSONÀNCIA Timur Kuran¹

Aquest article em sembla importantíssim per millorar les entrevistes amb els estudiants, senzillament intentant esbrinar la falsificació de preferències i les dissonàncies morals. Les tipologies de personalitat i el mecanisme de seguir la corrent. La importància del discurs públic...

Dissonància en les decisions

Tensions que experimenten els individus per mor de les seves decisions.

- **Expressiva:** Vinculada al canvi de preferències. Produeix en l'individu la falsificació de preferències.
- **Moral:** Vinculada en el desajust moral entre les exigències socials i els propis valors morals.

Ambdós tipus de dissonància són la conseqüència de les interaccions socials.

La dissonància expressiva

S'origina en la diferència entre les pròpies preferències i les exigències socials. Si hom ha de renunciar a alguna de les seves preferències per no perdre la reputació experimenta una certa dissonància.

Poca dissonància: uns creuen que els àrbitres han de tornar a vestir de negre, altres no, però realment no és molt important.

Molta dissonància: Un polític ministre de defensa, que té un rol associat a la defensa de la pàtria, ha de canviar les seves preferències respecte la guerra per por a ser acusat de antipatriota. *(El que ha de patir la Chacon.. .. però el que li agrada ser ministra.)*

- **Dissipació de la dissonància expressiva a través de la internalització.**

El contacte amb amics o l'exposició als medis de comunicació que estan a favor d'un punt de vista determinat, acostuma a reduir la dissonància i a generar una posició de confort en els individus.

En els processos de modernització sovint s'han produït contradiccions entre preferències. L'èxit de les noves maneres de fer en els negocis va afeblir les velles creences fins que són acceptades i per tant internalitzades.

La dissonància generada per la falsificació de preferències pot desaparèixer a partir de la internalització dels coneixements i els sentiments que primer només havien estat fingits.

En el cas dels estudiants, molts, a través de la informació van reduir de seves dissonàncies, internalitzant nous arguments i es van posicionar a favor de Bolonya, o al revés.

- **Reducció de la dissonància expressiva a través de la revolta.**

¹ Resum de JMM de l'article de Timur Kuran 'Social mechanisms of dissonance reduction' a Hedström, P. and Swedberg, R. *Social Mechanisms*, Cambridge University Press, p. 147-172

Hi ha un altre mecanisme capaç de superar aquesta dissonància: la revolta social que mostra els coneixements i els sentiments que havien estat amagats.

En contextos on hi ha estudiants que tenen preferències a favor del canvi, els menys convençuts es va adaptant al grup a mesura que van veient que la repulsa social es van afeblint en aquell context i en canvi l'aprovació va augmentant. Aquest mecanisme s'autoalimenta i per consegüent va polaritzant els grups oposats.

Si afegim el mecanisme de auto/selecció podem entendre millor la polarització atès que hi estudiants tenen disposicions diferents que afavoreixen una o altre decisió.

El mecanisme de **pujar al carro** o **seguir el corrent** (bandwagon) pot generar grans canvis globals a partir de petites conversions provocades per canvis d'incentius en poques persones.

els dos mecanismes que redueixen la dissonància expressiva, responen a propòsits creuats.

- la **internalització** generalment reforça l'equilibri previ i carrega sobre les preferències privades. Necessita temps, a vegades generacions per establir-se,
- la **revolta** comporta destruir adaptacions preestablertes i carrega sobre preferències públiques. La revolta és ràpida i en poc temps s'estabilitza.

Com que el pas del temps afavoreix la internalització, les probabilitats de la revolta disminueixen. Atès que la disminució de la dissonància expressiva també baixa la demanda encoberta de cara el canvi.

La dissonància moral

S'origina de la combinació de **factors biològics** i forces socials. Els humans tenen una capacitat innata de tenir valors, i alguns dels nostres valors són innats (*Millor potser tots els nostres valors tenen alguna rel lligada a l'afectivitat i han estat seleccionats naturalment*). Però les forces socials influencien i segons com determinen els valors interpretats.

- **Problemes de coordinació:**
Darrera aquestes forces socials hi ha grups socials que consideren que l'educació moral és un instrument barat per assolir els seus propis objectius, però sovint hi ha fallades de coordinació entre els diferents grups que generen dissonàncies.
- **Desigualtats de recursos:**
Tot i els esforços per socialitzar valors a mida, no sempre s'assoleix i es generen dissonàncies. Les religions es fan un tip de predicar la caritat dels rics amb els pobres, però no sembla que se'n surtin massa exitosament.
- **Els contextos canvien**
Una comerciant ha elaborat els seus valors en un context rural i es trasllada a una gran ciutat, on canvien les condicions econòmiques....
Un estudiant de Girona es trasllada a Barcelona, viu en un pis d'estudiants i estudia biologia a la UPC. Ella mateixa confessa que li costa molt adaptar-se.

Els clàssics en dissonància cognitiva com Festinger, ha demostrat que quan les persones senten dissonància actuen per eliminar-la. Per exemple.

- **Exposar-se a informació diferent.**
 S'ha demostrat poc eficient. (*probablement degut el fort component afectiu lligat als valors i a la seva 'impressió' prematura*). Elster diu que aquests canvis succeeixen a través de pressions socials o com a subproductes d'accions preses pel subjecte amb altres finalitats. La guineu que considerava que els raïms inassolibles eren amargants.
- **Racionalització/Redempció**
 Mantenir-se fidel als propis valors, però redefinint el que la tasca demana. És a dir, adaptant el mateix valor a unes circumstàncies diferents i donant-se una justificació plausible.
 Normalment els polítics, les autoritats religioses, els jutges, tendeixen a afavorir les racionalitzacions oferint consideracions adaptades en els diferents contextos. Tanmateix tampoc se'n surten sempre.
 Sempre sorgeixen grups denunciant les racionalitzacions i intentant buscar adeptes per valors diferents. Un exemple d'actualitat són els moviments ecologistes.
 Els líders religiosos sovint canvien una cosa per l'altra: alguns pecats es resolen resant parenostres, altres donant amoïnes als pobres, els altres creant fundacions etc. etc. (*Freud utilitza racionalització en el sentit de justificació falsa*)
- **Reconstrucció de la moral**
 Suposa un canvi en els valors morals, la qual cosa necessita d'accions col·lectives.

Un exemple pot ser el moviment feminista. Probablement s'inicia produint moltes dissonàncies i ajustos personals en termes de racionalitzacions més o menys fonamentades.
 Alguns sectors del feminisme han intentat fer un canvi total de valors morals com ara pressuposar que els nadons és igual que en tinguin cura la mare, el pare, les escoles bressols etc. sense qualsevol consideració d'equilibri, afirmant a vegades que, millor una escola bressol des dels primers mesos perquè l'infant se socialitzarà millor amb els altres nens i nenes que a casa seva o amb els avis.
 Els professional que reconeixen l'origen biològic dels valors humans qüestionen aquestes afirmacions i consideren que a la pràctica són molt difícils. Un sector del moviment feminista va actualment en aquesta direcció (op. cit. p 164).

(Aquest text és important perquè posa sobre la taula que hi ha racionalitzacions que es poden demostrar ja avui falses. N'hi ha d'altres que no és tan fàcil fer-ho perquè no podem conèixer les conseqüències atesa la incertesa del futur. A paper meu també afebleix la tesis quasi relativista de Boudon sobre la racionalitat i les raons fortes. Les 'raons fortes' poden ajudar a entendre les accions dels agents, però el seu fonament no té el mateix valor. No val dir que el cercle viciós és la única manera de definir la racionalitat, perquè llavors la ciència esdevé una opinió més. (Cfr. Bpudon pag.191. Tot i això és un capítol imprescindible de conèixer)
- **La segmentació social**
 Algunes societat resolen aquests temes conflictius a través de segmentar-se en varis grups socials que mantenen els seus propis valors. Alguns individus que no se senten còmodes en el seu sector històric els hi queda el recurs de

canviar de localitat i aproximar-se als sectors amb uns valors més semblants als propis.

Implicacions de cara la predicció i l'explicació

Més fàcil explicar el que ha passat que predir el futur: Les dues raons fonamentals són les següents: a) És molt difícil observar els estats interns dels humans i la seva sensitivitat en relació a les pressions socials. b) La no linealitat dels processos de canvi, que no són proporcionals. c) Els individus amaguen les seves pròpies preferències per no perdre la reputació (hipocresia, ganes de quedar bé etc.)

- Molts mecanismes en la dissonància moral i a més a més actuen neutralitzant-se els uns als altres la qual cosa fa que l'efecte net estigui per sota de la suma dels mecanismes originals. Per exemple els esforços per oferir mecanismes de **redempció** de les dissonàncies, donant raons per justificar els canvis poden recollir adeptes que de fet disminueixen l'eficàcia dels que defensen la reconstrucció de la moral.
- Els determinants de la dissonància moral **interactuen** amb els de la dissonància expressiva. Per exemple els mecanismes que redueixen la dissonància expressiva poden augmentar la dissonància moral i el revés. En totes les es generen temes sobre els quals diferents individus tenen diferents preferències. Els intents de resoldre aquets conflictes sovint comporta la falsificació de preferències per part de alguns membres de la societat. La falsificació produeix dissonància expressiva que distorsiona el discurs públic fins i tot en els seus aspectes morals. Si la pressió pública es manté, algunes persones **internalitzen** noves preferències connectades amb nous valors socials, la qual cosa pot portar 'by product' noves dissonàncies morals. Tot plegat pot portar noves lluites socials.
És a dir que induït políticament dissonància expressiva generen dissonància moral i intentant alleugerir la dissonància moral generen dissonància expressiva. Aquesta circularitat fa difícil qualsevol predicció perquè canvis petits poden provocar resultats globals molt importants atès que el procés no és lineal. De fet els actors que lluiten no saben pas el resultat de les seves lluites.
(Em sembla molt important tenir en compte que els estudiants quan els hi fan una entrevista sovint falsegen les seves preferències per no perdre la reputació de la persona que els hi fa l'entrevista. Se suposa que ben aviat capten les tendències de l'entrevistador i prefereixen quedar bé, sobretot els que tenen les idees menys clares).
- Amb un bon coneixement dels mecanismes es poden identificar temes importants de cara l'explicació a toro passat: a) Identificar quines afirmacions públiques premien o castiguen. b) Si un tabú es desinfla ràpidament cal entendre tant la velocitat com la sorpresa. c) Si un nombre important de persones acaba **internalitzant** un valor llargament predicat, cal esbrinar el paper que ha jugat el discurs públic. d) A través de les publicacions i declaracions dels participants en lluites socials, cal saber determinar quina és l'aposta que fan els agents de cara a la seva vida privada.
- La proposició que la evolució de la moral és difícilment predictable xoca amb les idees entorn de la fixesa dels valors morals:

a) La idea dels economistes que consideren la maximització dels beneficis com un valor universal de manera que només l'estat la pot delimitar. En el fons sempre tornarà a sortir com a bàsica.

b) La idea de les tendències 'biologistes' pel que fa al canvi de rols de gènere. Kuran ressaltava la importància de les lluites socials i que els individus són capaços de viure amb una certa dissonància.

(Hom pot veure que tant la cooperació com la competència han estat necessàries per sobreviure i que finalment tenen un origen per selecció natural que justament es dispara a través de mecanismes socials que donen diferents solucions.

Tenir en compte la base 'natural' dels rols entre homes i dones no és contradictori amb la idea que la societat pot expressar aquest propensions naturals de diferents maneres).